

Decemberzegels deel 1

Inleiding

In december 2024 is het 37 jaar geleden dat we in Nederland kennis gemaakt hebben met het fenomeen 'decemberzegels': postzegels waarmee we onze Kerst- en Nieuwjaarswensen tegen een gereduceerd tarief kunnen versturen. Er is in die jaren veel veranderd. Belangrijk is dat we die 37 jaar in drie perioden kunnen verdelen:

1. de decemberzegels met tarieven in de tijd van de gulden, van 50c in 1987 t/m 60c in 2000;
2. daarna met tarieven in euro's, te beginnen met een dubbele muntaanduiding van FL 0,60 en € 0,27 in 2001, tot en met € 0,34 in 2009;
3. en vanaf 2010 met postzegels zonder waarde aanduiding en met alleen het woord 'december'.

In twee artikelen zal in dit en het volgende nummer van Novioposta aan de decemberzegels van al deze perioden uitvoerig aandacht worden besteed, waarbij behalve aan de genoemde drie verschillende waarde aanduidingen ook gekeken wordt naar de vorm waarin ze werden uitgegeven (boekje, velletjes en zegels in rollen), de tijd waarin deze kortingszegels gebruikt mochten worden en de aspecten die te maken hebben met veranderingen of vernieuwingen in de fabricage van de zegels zoals de invoering van zelfklevende postzegels en het drukken van fosforescerende balken op de zegels, waarmee ze bij de machinale afstempeling herkend kunnen worden. Tenslotte ook nog aan het zgn. 'sorteerhaakje', dat nodig is om automatisch te controleren of de post correct gefrankeerd is.

Het begin

De eerste decemberzegels werden uitgegeven in 1987. Ze verschenen in boekjes van 20 stuks (NVPH 1391-1395, PB 37), waarin zegels zaten in vijf kleurvarianten van een fonkelende ster, opgebouwd uit stippen. In het boekje waren die onder elkaar gegroepeerd in vijf blokken van elk vier dezelfde zegelvarianten (afb.1).

Voor de verzamelaar die alle varianten - zowel los als in combinaties - wilde verzamelen, bood dit boekje nogal wat mogelijkheden. Omdat de boekjes aan beide zijden ongetand waren, waren er tien verschillende zegels, vijf links en vijf rechts getand. Ook konden de volgende 17 combinaties samengesteld worden: vijf verschillende horizontale paren, acht verschillende verticale paartjes (links of rechts getand) en vier verschillende blokken. In totaal 27 items !

Deze decemberzegels van 1987 hadden een frankeerwaarde van 50 cent, waarmee alle wenskaarten (los of in een open enveloppe) voldoende gefrankeerd waren; en dat betekende een besparing van (maximaal) 15 cent. De periode van geldigheid van deze zegels was vastgesteld voor de periode van 1 december 1987 tot en met 31 januari 1988 (afb. 2).

De periode van geldigheid

Deze periode van geldigheid gedurende die twee maanden was eenmalig. Voor de latere jaren was deze veel korter, soms zelfs alleen in de maand december.

Maar over het algemeen begon ze op de dag van de start van de verkoop (2e helft november, meestal op een dinsdag); ze duurde dan tot eind december en vanaf eind jaren '90 tot ergens in de eerste week van januari.

Met deze postzegels kunt u in de Kerst- en Nieuwjaarsperiode profiteren van een speciaal tarief voor Kerst- en Nieuwjaarskaarten. Bij gebruik voor andere post of bij gebruik na 31 januari 1988 dient u bij te frankeren tot het normale posttarief.

De postzegels van 50 cent gelden als voldoende frankeering voor Kerst- en Nieuwjaarskaarten zonder envelop of in open envelop, met een binnenlandse bestemming.

Aktieperiode: 1 december 1987 t/m 31 januari 1988.

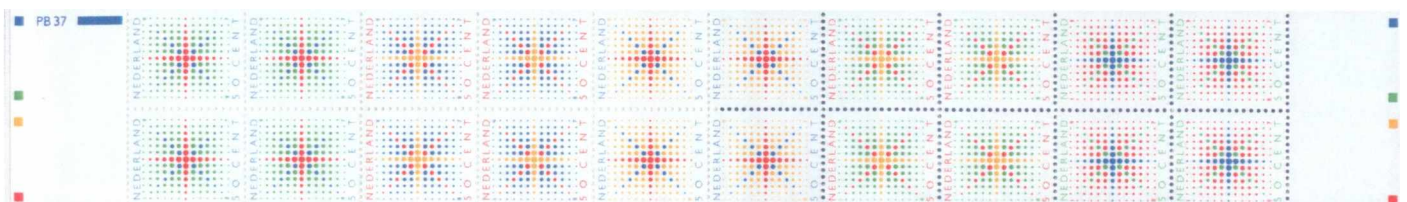
Afb. 2. Achterzijde van boekje 37, met informatie over de gebruiksmogelijkheden en de periode van geldigheid

De decemberzegels in de guldenswaarden konden ook buiten de Kerst- en Nieuwjaarsperiode gebruikt worden, maar moesten dan aangevuld worden tot het 'gewone' posttarief.

De uitgifte van decemberzegels in velletjes.

Vanaf 1988 zijn de decemberzegels uitgegeven in velletjes, ook weer met 20 zegels, maar nu allemaal met dezelfde afbeelding. In 1988 en ook in 1989 en 1990 nog met de waarde van 50 cent (NVPH 1419, 1439 en 1461) (afb. 3).

In 1991 ging de prijs met 5 cent omhoog en werd 55 cent; dat bleef zo tot en met 1999.

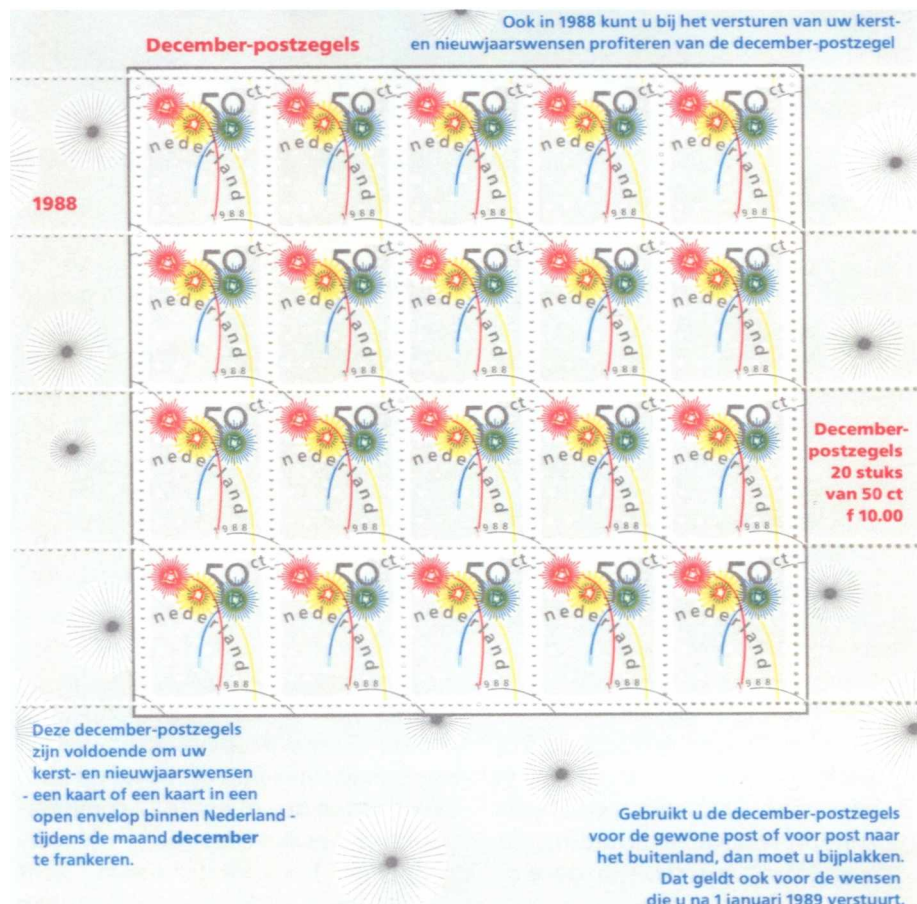

Afb. 1. De inhoud van postzegelboekje PB 37 met 20 zegels van 50c.

Van 1992 tot en met 1995 bestonden de velletjes uit twee verschillende zegels, van elk 10 stuks (NVPH 1542/43, 1579/80, 1628/29 en 1662/63). In het zegelbeeld van de decemberzegels van 1993 zaten 16 resp. 14 perforatiegaten (afb.4).

De meest opvallende veranderingen in de jaren daarna zijn: de vervaardiging van zelfklevende postzegels vanaf 1995 (afb. 5) en de invoering van fosforbalken in 1996. De uitvoering daarvan had in 1997 een bijzondere artistieke vorm (afb. 6).

De laatste decemberzegels in het tarief van 55c verschenen in 1998 en 1999. In 2000 werd het tarief verhoogd tot 60c. Ze verschenen in de vorm van velletjes met 20 verschillende zegels; deze wijze van uitgifte zou zo blijven tot en met december 2003. Maar dan zijn we inmiddels wel al aangekomen in de tweede periode van de decemberzegels, nl. die met een waarde aanduiding in euro's.

Afb. 3. Velletje van 20 decemberzegels uit 1988 (V1419), met het kleurenspeel van vurige sterren aan de decemberhemel, met alle informatie over gebruik en geldigheid.

Afb. 4a (links). Twee verschillende decemberzegels uit het velletje van 1993 (NVPH 1579 en 1580), vuurwerk en kaars.
Afb. 4b (rechts). Met de gomzijde naar boven gekeerd zijn de perforatiegaten in het zegelbeeld duidelijk te zien.

De laatste 'nieuwigheid' in de guldensperiode is start van de uitgifte van decemberzegels in rollen van 100 stuks in 2000.

Bijplakzegels

In de maand januari van 1999, 2000 en 2001 werden postzegels verkocht waarmee het gemakkelijk werd gemaakt om de decemberzegels na hun beperkte geldigheidsperiode op te gebruiken. In 1999 en 2000 was dat "Het kwartje", in 2001 de bijplakzegel van 20 cent (afb. 7).

Afb. 5. De twee zelfklevende Bruna zegels met gestanste tanding uit 1995 (NVPH 1662 en 1663).

Afb. 6. Drie van de decemberzegels uit 1997 (NVPH 1740, 1745 en 1744), met fosforescerende inkt die de tekening van de figuurtjes volgt, gefotografeerd onder UV licht.

Afb. 7. De drie aanvullende frankeerwaarden voor de decemberzegels: 1999, 2000 en 2001. Links "Het Kwartje" uit 1999 (NVPH 1808) en in het midden "Het Kwartje" uit 2000 (NVPH 1876), beide van 25c als aanvullende waarde van de decemberzegels van 55c tot het enkelvoudig brieftarief van 80c. Rechts de nachtblauwe hemel met 20c (NVPH 1951) uit 2001 als aanvullende frankering voor de Decemberzegels van 60c uit 2000.

In 2003 - en ook in de jaren daarna - werden de decemberzegels niet meer in rollen vervaardigd.

Als bijzonderheid bij de zegels van 2003 kan vermeld worden dat de kleur groen in de vorm van een balk boven- of onderaan de zegels gedrukt was met thermochrome inkt, bij verwarming werd bij elke zegel een andere tekst zichtbaar (afb. 9).

Vanaf 2004 werden de velletjes uitgegeven met 20 decemberzegels in twee keer 10 verschillende varianten. Dat zou gedurende de gehele periode van eurowaarden (tot en met 2009) zo blijven.

Einde frankeergeldigheid van de guldenswaarden

Alle postzegels in guldenswaarden hebben op 31 oktober 2013 hun frankeergeldigheid verloren en kunnen daarna dus helemaal niet meer voor frankering worden gebruikt.

De overgang naar de periode van eurowaarden

Vooruitlopend op de invoering van de euro als munteenheid op 1 januari 2002 worden al vanaf juli 2001 postzegels uitgegeven met de waarde aanduiding in guldens en in euro's. Zo ook de decemberzegels van 2001, met FL 0,60 en € 0,27. Ook in dat jaar werden ze verstrekt zowel in velletjes van 20 verschillende zegels als in rollen van 100 stuks (afb. 8)

In 2002 was de waarde uitsluitend aangegeven in euro's (€ 0,29), de op dat moment gebruikelijke munteenheid, ook nu weer in velletjes van 20 en in rollen van 100 stuks.

Zowel in 2001 als in 2002 was het jaartal op de zegels te vinden en dat zou hierna ook steeds het geval blijven.

Afb. 9. Een blokje van 4 decemberzegels uit 2003 met leesbaar gemaakte teksten in de groene balken (NVPH 2212, 2213, 2217 en 2218).

Afb. 8. Strip van zeven decemberzegels uit een rol uit 2001 (NVPH 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034 en 2035) met dubbele waarde aanduiding: in guldens (FL 0,60) en euro's (€ 0,27).

BIJ DE GOEDE DOELENZEGEL GAAT 10 EUROCENT, HET VERSCHIL TUSSEN HET GEWONE TARIEF VAN € 0,39 EN HET SPECIALE KORTINGSTARIEF VAN € 0,29, NAAR HET GOEDE DOEL. MET UW AANKOOP VAN DE GOEDE DOELENZEGELS STEUNT U MAAR LIEFST TIEN GOEDE DOELEN: ARTSEN ZONDER GRENZEN, GREENPEACE, KWF KANKERBESTRIJDING, NATUURMONUMENTEN, NOVIB, PLAN NEDERLAND, STICHTING TROS HELPT, STOP AIDS NOW, UNICEF EN WORLD FOOD PROGRAMME.

Afb. 10. Vermelding van de Goede Doelen op de achterzijde van het Goede Doelenvelletje uit 2004 (V2306-2315).

Afb. 11. Links de Goede Doelenzegel 2004 nr.7 (NVPH 2312a); in het midden een detail daarvan, zonder ster bij de 10 van de toeslagwaarde 0,10 en rechts zegel nr.17, een detail met ster bij de 1 van 0,10 (NVPH 2312b).

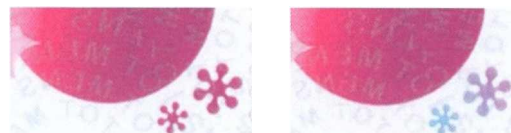
In 2004, 2005 en 2006 werden, naast de 'gewone decemberzegels', ook de Goede Doelen-zegels uitgegeven, decemberzegels met hetzelfde lage tarief als de gewone decemberzegels maar met een toeslag van 10 cent per zegel voor Goede Doelen (afb. 10).

Zowel in 2004, bij de Goede Doelenzegels als in 2005 bij de decemberzegels zijn er geen 10, maar 11 verschillende zegels; dit is omdat er in de zegels 7 (boven) en 17 (onder) in het vel een klein detailverschil zit (afb. 11 en 12).

In 2007 wordt er - eenmalig - een variant op de Goede Doelenzegels op de markt gebracht: de Decemberkraszegels. Kennelijk heeft TNT bedacht, dat het in deze tijd lastig is om Nederlanders tot een extra gift te bewegen en hiervoor samenwerking gezocht met

Afb. 12. Links decemberzegel 2005 nr.7 (NVPH 2377a); in het midden een detail daarvan, met rode sterren en rechts zegel nr.17, een detail met ster blauw (NVPH 2377b).

Afb. 13. Kraszegels NVPH 2541, links 'postfris' in velletje, rechts gestempeld en gekrast.

het gokbedrijf De Lotto. Het postzegelvelletje (NVPH V2540-2549) is dan een soort kraslot geworden; onder elke postzegel is een zilverkleurig vakje aangebracht, waar men kan krassen over de letters "kras en klik op www.krasloten.nl". (afb. 13).

Het Decemberkrasvelletje werd verkocht met een toeslag van € 3,00. Op de achterzijde ervan werd uitleg gegeven over de te winnen prijzen (maar liefst tot € 50.000,- netto) en over de nogal ingewikkelde manier waarop deze konden worden geïnd: de ontvanger van de post krast het krasvlak open en ziet of er iets gewonnen is. Zo ja, dan neemt hij contact op met de afzender en kunnen zij ieder in aanmerking komen voor 50% van de gewonnen prijs.

In 2007 worden voor de eerste keer de decembervelletjes uitgegeven met verschillende logo's, in dat jaar met TNT en AH (afb.14).

Tussen 2007 en 2016 komen de volgende logo's voor op de velletjes: TNT post, PostNL (v.a. 2011), AH, Kruidvat en Trekpleister. In de Speciale NVPH Catalogus worden ze steeds vermeld. De velletjes met de bedrijfslogo's werden uitsluitend in die winkels verkocht.

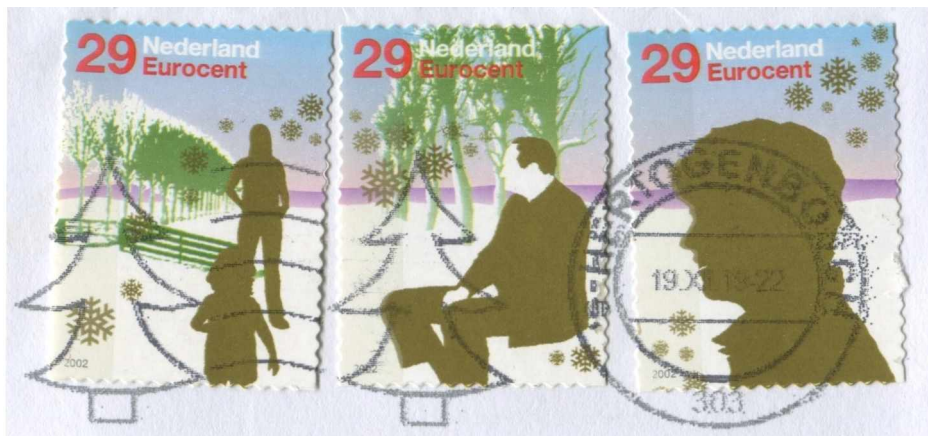
In 2008 en 2009 worden de laatste decemberzegels in eurowaarden uitgegeven; het tarief is dan € 0,34, 10 eurocent goedkoper dan het gewone tarief van een brief tot 20 gram.

Frankeergeldigheid van de decemberzegels in eurowaarden:

De decemberzegels in eurowaarden blijven (ook buiten de Kerst- en Nieuwjaarsperiode) tot op de dag van vandaag frankeergeldig, voor het bedrag dat op de zegels vermeld is (€ 0,27, € 0,29 of € 0,34). Bijfrankering is dan wel noodzakelijk (afb. 15).

	
V2530-2539 Vel 20 x 0.29 met logo TNT post rechtsboven	12.00
Va2530-2539 Vel 20 x 0.29 met logo AH rechtsboven	17.00

Afb. 14. Vermelding en afbeeldingen van de twee logo's op de velletjes van 2007, TNT en AH, in de NVPH Speciale Catalogus,.

Afb. 15. Fragment van een brief, verzonden in december 2019 en gefrankeerd met drie decemberzegels van € 0,29 uit 2002. Daarmee is precies voldaan aan het in 2019 geldende briefposttarief van € 0,87.

Voor zijn ondersteuning bij het schrijven van dit artikel en de vele geleverde afbeeldingen ben ik grote dank verschuldigd aan Jac Spijkerman !

Jos M.A.G. Stoom,
Nijmegen, juli 2024.